

Csutak István

RMDSZ: MERRE TOVÁBB? MER-E TOVÁBB?

Helyzet van. Megint helyzet van. Minden választás után helyzet van.¹ És fényes szellők lengedeznek zordul. Az ország elnöke, ezúttal csak álomittasan nyilatkozta, hogy „álmainak valóra válását” látja: „Romániának van végre kormánya”. Értsd Romániának, a románok Romániájának van kormánya.

Mert ne felejtjük: „Románia a románoké.”

Ha a választási törvénnyel nem sikerült,² akkor az elnök által korrupcióval megvádolt maffiózókkal (a Năstase kabinet volt miniszterei,³ Radu Mazăre⁴ és Marian Vanghelie⁵ csicskásai mint miniszterek) valamint, a most már erkölcsös, „antennás” Félixszel⁶ sikerült megteremteni a băsescui álomállam magyaroktól mentes kormányát.

És mivel nekünk, romániai magyaroknak az adott helyzetben kell tájékozódunk, majd pedig irányt vennünk, hát ezért fontos a lehető legpontosabban felmérnünk

- az adott helyzetet és a középtávon várható változásokat;
- célkitűzéseinket (közép- és hosszú távon);
- az elképzelhető forgatókönyvek függvényében, a lehetséges stratégiákat.

Majd pedig kénytelenek leszünk dönteni, és ami még kellemetlenebb, felelősen dönteni – vagyis döntéseinkért felelősséget vállalni.

Az adott helyzet

A megállapodás előzménye

A mostani koalíciós megállapodás egyik jellemző előzménye volt az a nemzetközi közéleti mélyrepülésben is jegyzett jelenet, amely rendkívüli gyorsasággal terjedt el az internetes felületen: miközben a szocdem vitapartner alpári stílusban illetve a de-

mokrata-liberális hölgyet (aki mellesleg „Kuss! Most mi vagyunk hatalmon!” – párbeszélte a 2004-es választások után a szocdemekkel), a képviselőasszony pohara tartalmát jövődöbéli partnere elé öntötte. Mostani koalíciós partnere „természetesen” viszonzta a fröcskölődést – a nézők kifejezett örömeire...⁷

E politikai jelenet mellett a szavazók körében az egyik román választó vélhetően azért szavazott Băsescura, vagyis a Demokrata-Liberális Pártra, mert nagyon utálja Iliescut,⁸ Geoană⁹ és azok Szociáldemokrata Pártját. A másik román választó vélhetően azért szavazott Iliescu és Geoană Szociáldemokrata Pártjára, mert nagyon utálja Băsescut és magánpártját (annak „zsebmiszterelnökével”¹⁰ együtt), a demokrata-liberálisokat¹¹.

Ha nem vonjuk kétségbe a nép szavazatokban megnyilvánuló bölcsességét, akkor azt kell mondanunk, hogy a román nép két, hajszálnyira egyforma súlyú nagypártot¹² és egy királycsináló kispártot¹³ szavazott be a parlamentbe.¹⁴

A román nép bölcsessége tehát egy kiegyensúlyozott parlamentet hozott létre.

Ám a román politikai elit, ideértve a vastagon hajbókoló vékonyka értelmiségieket is, az önkényuralmat választotta. Mondhatjuk: nyíltabb agyú diktátorok csak irigykedve nézik a román helyzetet.

A matematikai statisztika törvényei és a romániai magyarok

A választási adatok azt mutatják, hogy mint mindig, ezúttal is beigazolódtott, a magyarok is a várható statisztikai trendek szerint viselkedtek. Vagyis az országos átlag szerint ballagtak el szavazni. Illetve ezen belül viszont az egységes képviseletre adták le voksukat, meglehet, hogy sokan talán nem azért, mert kifogástalannak minősítették az RMDSZ-t, hanem azért, mert saját sorsu(n)król racionális döntést hoztak.

Ilyen konstellációban viszont már egészen más olvasata van a romániai magyarok közösségi szintű viselkedésének és hangulatának.

Például értelmezhetem úgy is a dolgokat, hogy ezúttal nem a lelkesedéstől könnybe lábadt szemmel, hanem igen tudatosan született közösségünk választási jogával élő tagjai által az ítélezés: kikre ruházza (és kikre nem bízza) a döntés felelősségét? Ugyanis volt alternatíva...

A végeredmény pedig az, hogy az elmúlt négy évhez hasonló súlyú RMDSZ-képviselet van a Képviselőházban és a Szenátusban egyaránt.

Mi a kínos? A kérdés vagy a válasz?

A helyzetfelméréshez adekvát kérdésekre kell válaszokat kapni.

Régi aranyköpés, hogy nincsenek kínos kérdések, csak kínos válaszok. (Esetenként persze a hallgatás vagy elhallgatás a legkínosabb válasz.) Vagyis elsősorban azt kell önmagunkkal tisztáznunk, hogy elviseljük vagy sem az olyan kérdéseket, melyekre a válaszadás esetleg kínos is lehet.

Ha elviseljük „az olyan kérdéseket”, akkor képesek vagyunk kínos válaszokat is adni és elgondolkodni a válaszokon? Képesek leszünk uniós tagságunk (magyarán: Nyugat-Európához csatlakozásunk) adta lehetőségeinkhez méltó kérdéseket feltenni és választ adni? Képesek leszünk a „glokális” gondolkodásmód fortélyait elsajátítva, versenyképessé tenni közösségünket úgy, hogy közben a napi tűzoltás ne cél, hanem eszköz legyen? (Ne legyenek illúzióink: a parázsló hamu fölött, még bőven lehet ezt-azt sütögetni is.) Képesek leszünk az egységesülő európai közigazgatási térben önkormányzataink által is versenyképessé lenni?

És itt vissza kell térnem ahhoz a tényhez, hogy a romániai statisztikai átlagnál se jobbak, se rosszabbak, se okosabbak, se butábbak, se tisztességesebbek, se tisztességtelenebbek nem vagyunk. Szabadjon emlékeztetnem mindenkit arra, hogy midőn botrány tört ki, mert a tanügy az iskola-felújításra szánt központi pénzeknek kevesebb mint egyötödét volt képes elkölteni a közbeszerzés szabályai szerint, bizony a magyar önkormányzatok és a magyar iskolák is az átlagot teljesítették. Persze, mostantól kezdve ilyen gondok nem lesznek. Legalábbis magyar berkekben nem. Ez a kormányzat a magyarokat megkíméli majd a költségvetési pénzek szabályszerű elköltésének gondjaitól.

De vissza a statisztikához: a megújult Nemzeti Megmentési Frontban a helyi kiskirályok (Radu Mazăre, Nicușor Constantinescu,¹⁵ Marian Vanghelie, Marian Oprișan,¹⁶

Liviu Dragnea,¹⁷ Gheorghe Flutur¹⁸ és a többiek), vagyis az egyéni választókerületekben megválasztott megyei vezetők az erős szereplők. Az ő személyes érdekeik érvényesítése nyomta rá bélyegét a kormányalakításra és nyomja rá majd bélyegét a kormányzóra is.

De nézzünk a mi házunk tájára: vajon az RMDSZ-ben ez a trend mennyire fog majd érvényesülni? Ha fog, akkor mi az ellenszere? Ha nem fog, akkor meg miért nem? Elkerülhető az RMDSZ-ben a részvénytársaságszerű viselkedés?¹⁹ (lásd szavazatok száma = részvények száma, részvényes, vagyis döntő tényező pedig az, akinek részvényei vannak)

Hisz a logika ott, ahol nagyobb tömbben élnek magyarok, egyszerű aritmetikára alapszik: „a megyében/ a városban/ a községben rám szavaztak a legtöbben, én vagyok a leglegitimébb”. Innen karnyújtásnyira található a következtetés: „az én akaratom a leglegitimébb, hisz az a nép akaratának szavazatok általi megnyilvánulása”. És máris dübörög a kontraszelekció gépezete: a legitimitás pótol minden más erkölcsi-szellemi kvalitást. „Szakértőkkel” veszi magát körül. Illetve szakértő az, akit a legitim választott annak tart. Szakértelmét a megválasztott legitimitása szavatolja.

A fentiektől eltekintve viszont, most érkezett el az a pillanat, amikor az RMDSZ kint és bent (mert azért a román belpolitika továbbra is a külpolitika függvénye marad) el kell, hogy tudja magyarázni azt, hogy Romániában miért kell folyamatos politikai befolyásának is lennie a magyaroknak. Ehhez viszont erős külpolitikai szemléletváltás is szükséges.

A szórványban, a magyar önkormányzati képviselőknek naponta szembe kell nézni a román többséggel, mely a magyarokhoz való viszonyában elsősorban román és csak azután valamilyen politikai alakulat tagja. (Amúgy is ez a legbiztosabb pont. Ha csak azt nézem, hogy a jelenlegi kormánykoalíció erős emberei közül hányan cseréltek sűrű gyakorisággal pártot...) A közigazgatásban tehát meg kell találni továbbra is az együttműködési lehetőségeket. És ebben a helyzetben már csak az RMDSZ-ben érvényesítheti a megválasztott a kapott szavazatok mennyiségét. (Ha létezne romániai magyar belpolitikai újságírás, akkor annak művelői sok érdekes villanásra figyelhetek volna fel a Szövetségi Képviselők Tanácsának²⁰ 2009. januári ülésén.)

Ezt a kérdést kezelni csak akkor lehet, ha kellő alázattal sáfárkodik az ember a szavazatokkal szerzett hatalmával, ha agyát nem borítja el a legitimitásból fakadó tévedhetetlenség bódulata.

Az már világos, hogy a tömbmagyarság (értsd Székelyföld) a szórvánnyal nem igazán szolidáris. Ezt elsősorban a szórvány érzi. Ám a szolidaritás hiánya a tömbmagyarságra legalább annyira veszélyes, mint a szórványra. Hisz a szórványnak van kohabitációs tapasztalata és túlélési ösztöne/gyakorlata. Arról nem is beszélve, hogy szórványban sokkal nagyobb mutatvány magyarnak lenni, mint a tömbmagyarságban „lajbit tépni”.

És mivel nem pártról, hanem egy kisebbségi szervezetről beszélünk, a hatalom gyakorlásában nem csak a hatalom menedzsmentjének rideg tudománya kell, hogy érvényesüljön. Persze csak az esetben, ha magyarságunk/másságunk nem csupán az etnobizniszhez szolgáló hivatkozási alap. És persze, csak abban az esetben, ha elég sokan tekintik fontosnak azt, hogy 10-15 év múlva is tekintélyes és eredményes magyar érdekképviseletünk legyen. (Mert magyar közösségek biztosan lesznek.)

Ellenkező esetben, hogy egy barátom megállapítását idézzem: „Állandó választási kampányban maradunk. Minden nap egy kicsit győzni kell, minden nap valakit agyagba kell döngölni.” Ezért hát, azt döngöljük, akit bírunk. (Vagyis a sajátjainkat.) És közben folyamatosan ismételtetni kell: mi vagyunk a jók és mi vagyunk a legjobbak is. Ez az állapot az „egyre fokozódó nemzetközi helyzetben egyre élestedő osztályharc” gyakorlatát idézi. Proletárdiktatúra újratöltve.

Megint csak adódik a kérdés: lesz elegendő (élet)erőnk legalább a feltett kérdésekre akár kínos válaszokat is adni?

12 + 18

Az RMDSZ tizenkét évig volt hatalmon vagy hatalom közelben. Vagyis egy egész korosztály nőtt úgy fel, hogy – az RMDSZ-ben politizálók – hatalomban és hatalomba szocializálódtak, az átlagember pedig a mederben tartott xenofóbiát nem is igen érzékelte.²¹

A hatalomba szocializálódott fiatalok jó része a diákmozgalomból egyenesen a politika legfelső berkeiben találta magát. Úgy, hogy egy napot sem kellett valamilyen szakmában bizonyítania, vagy azon töprengenie, hogy milyen szakmai érvekkel tudná ezt vagy azt a szakpolitikát (policy) alátámasztani. Márpedig most, az alapozás, a feltöltekezés, a „policy plannig” ideje következik.

Képes lesz ez a politikai hatalom gyakorlásába beleszokott réteg a szakértői munkában elmerülni? Hajlandó lesz a kevésbé látványos feladatokat is elvégezni? És mi történik, ha egyre családottabban (hisz már nem bukaresti központi közigazgatási intézmények mandarinjai hajlongnak előttük: „Şefu’ era s-aveţi o scamă”²² – porol-gatta kabátom hajtókéjét egy nagy bukaresti közigazgatási tapasztalattal rendelkező barátom) kell majd szembenézniük az egyre hajszoltabb helyi köztisztviselőkkel?

És azok a fiatalok, akik „csak” egyszerűen éltek, de fogalmuk nincs arról, hogy milyen tartalékai vannak erre fele az idegengyűlöletnek? Az immáron „európai” szülőföldön való európai körülmények között maradást, vagy az európai földre való „angolos” távozást választják majd?

Az RMDSZ az országos hatalomban: „mutatis mutandis”

Tizenkét év alatt a romániai országos hatalomban, a magyarok jelenlétének és munkájának következtében, a megváltoztatandók elkezdtek megváltozni. Ma még senki sem tudja felmérni azokat a mélyreható társadalmi változásokat, melyeket a magyarok intézményes politikai szerepvállalása okozott vagy segített elő. De különösebb bölcsesség nélkül is megállapítható, hogy a magyarok kormányzati jelenléte elfogadottabbá vált az eltelt 12 év alatt. És elfogadottabbá vált ez a jelenlét a helyhatóságokban is.

A magyarellenesség pedig „átalakult” RMDSZ-ellenességgé. Ez a többség számára előny, hisz „nincs magyar kérdés” – mondogatják. Az összegyűjtött szavazatok alapján így alakultak a dolgok. Jött a Nemzeti Megmentési Front és mentek a Nemzeti Liberális Párt és az RMDSZ emberei. Ez nem magyartalanítás, hanem politikai vetésforgó. Demokrácia van.

Nincsenek már a kopenhágai, kisebbségekre vonatkozó politikai kritériumok. Ki lehet aritmetikázni a magyarokat mindenhol. Csakhogy NATO van, meg EU van. És nem lehet a magyar veszélyre hivatkozva hazafiaskodni. Nem szalonképes. De lehet egy arányait és létszámát tekintve egyaránt még mindig igen számottevő nemzeti kisebbség gondjaira hangosan megoldást keresni.

Mert azt azért senki nem állítja, hogy kisebbségiként élni a lehető legjobb dolog. Az RMDSZ az elmúlt 12 évben elérte azt, hogy a kisebbségi jogok kérdéskörére allergiás román közvélemény elfogadta a hatalmi helyzetbe került RMDSZ igényeinek egy részét. Csakhogy egy nemzeti közösséghez való tartozás és az ebből fakadó gondok (és a megoldáskeresésből eredő „politikai igények”) nem azonosak a politikai hatalomért folytatott küzdelemben bevetett szocialista, néppárti vagy szabadelvű szólamokkal.

A középtávon várható helyzet és a középtávú célok

Egy dolog biztos: mint egykoron, „a helyzet” most is „fokozódni fog”.

Na kérem, ki az, aki ebben a kérdésben valami többet és részletesebbet jósolni merészel? Én csak annyit merek e kérdésben leírni, hogy az államelnököknek önmaga bővített újratermeléséért (vagyis újjavasztásáért) semmi, de semmi (ideértve a senkit is) sem lesz túl drága.

Az RMDSZ-nek viszont több tárgykörben lesz tennivalója:

1. Árgus szemekkel vigyázni, hogy az eddig elért és intézményesített, kisebbségi létünknek megkönnyítő intézkedések hatályosak maradjanak és tiszteletben tartassanak. És e téren – ahogy fentebb már említettem – bizony a hatékony nemzetközi lobbizásra is fel kell készülni.
2. Az előbbinél még árgusabb szemekkel vigyázni a nem intézményesített, de lassan szokásjogba beépülő eredményekre. Ha uram bocsá' valahol mondjuk 75% vagy 85% vagy akár 45% a magyar kisebbség, akkor, ha csak a képességek átlagos statisztikai szórását vesszük figyelembe, a különböző szakmai – nem politikai – vezető beosztásúak között is ez az arány kellene, hogy mutatkozzon. (Mert igaz, hogy statisztikailag nem vagyunk okosabbak a többinél, de butábbak sem. Ha az arány nem tükrözi az etnikai összetételt, akkor valamilyen kontraszelekció van érvényben. Esetleg éppen etnikai.) Ezeket a kimutatásokat érdemes nyilvánosságra hozni: magyar lakosság százalékos aránya–magyar vezetők százalékos aránya 1996-ban, 2008-ban és 2009 végén. Mert ez az arány még jelen pillanatban is, messze az elvárhatónak a fele alatt marad.

Világos, hogy Zeusz²³ maga, édes-spicces énekével és Hermésznek a Pántól kapott sípjával altatódalokat fog susogni, arra várva, hogy a százszemű szörny, Árgus fejét testétől végre elválaszthassa. (Magyarán: Traian Bănescu az elkövetkezőkben is időt és energiát nem spórolva igyekszik majd ellehetetleníteni az RMDSZ-t.²⁴)

Az első két feladatot – mármint az árgus szemekkel való figyelést – csak egy jól működő kisebbségi szervezet képes elvégezni. Magától adódik tehát a következő feladat is:

3. A Romániai Magyar Demokrata Szövetség szervezeteinek megerősítése. Ez viszont már lelkiismereti és erkölcsi kérdés is. (A minap olvastam egy RMDSZ színekben megválasztott helyi elöljáró, pontosan 1038 szóból álló öntömjenezését, melyben egyszer sem fordul elő az RMDSZ betűszó.)
4. A jelenlegi kormányzat legtöbbször populista intézkedéseit bírálva, hiteles kormányzati alternatívát kell felmutatni, már az első pillanatoktól. (A kormányzati tapasztalattal rendelkezők számára ez ujjgyakorlat kellene, hogy legyen.)

Hosszú távú cél

Ám a tűzoltáson túl is marad a cél: a közösség autonómiájának megteremtése. Az RMDSZ kormányzati jelenléte szavatolta azt, hogy a többségi türelmetlenség nem szabadult el. Kezdtett számunkra is élhetővé válni ez az ország. Csak természetes, hogy a továbbiakban is, a mi mércénk szerint is élhető országban akarunk élni. Ha ezért országos szinten nem tehetünk, mert nem kellünk (az EU-csatlakozást követően Szlovákiában sem kellettek a magyarok), akkor viszont legalább ott – azon a területen –, ahol mi vagyunk többségben, érvényesíthessük saját elképzeléseinket is.

Csakhogy, amíg a szórványban élők nem érzik a területi autonómiát óhajtó sors-társaik (értsd székelyföldiek) minden téren megnyilvánuló szolidaritását, addig bizony igen „óvatosan” fognak e kérdéshez viszonyulni. És joggal tesznek így. Az elmúlt négy év alatt politikai akadály a semmi volt a szolidarizálásnak. Voltak vajon jelei?

Önmagában véve semmiféle autonómia nem orvosolja a létező bajokat. Azon túl, hogy (egy másik barátomat is idézve) „az autonómiáknak egy közös vonásuk van: a bennük élők számára nagyon költségesek”, még komoly felelősséggel is járnak. Ha autonómia van, akkor a kudarcokért például már magunk között kell az okokat keresni.

Elképzelhető forgatókönyvek, lehetséges stratégiák

A válság ürügyén a kormányzat minden lehető malacságot elkövet majd. A miniszterelnök pedig számtalan csacskasággal fogja szórakoztatni a nagyérdeműt. És nemcsak ebből adódóan a legvalószínűbb forgatókönyv: a költségvetési erőforrások elapadása és ezzel párhuzamban az uniós fejlesztési források felértékelődése. E források közül azok lesznek számunkra elérhetőek, amelyeknek szétosztását a politikum nem tudja teljesen maga alá gyűrti. Hisz ez a kormányzat nagy központosítási gyakorlattal rendelkezik. És ezt a gyakorlatát öregbíteni fogja.

És itt megint vissza kell térnem az egységesülő európai közigazgatási tér és a közösség számára kompetitív előnyt teremtő versenyképes önkormányzatok kérdéskörére. Az autonómia egyik megnyilvánulási formája: a központi kormányzat akadékoskodása ellenére megpályázni és kellő szakértelem birtokában kikényszeríteni a fejlesztési források szabályszerű és rendeltetészerű (tehát a pályázatok szakmai minőségét és nem politikai hovatartozását minősítő) szétosztását.

Mindezt nem lehet az uniós környezetből kiragadva szemlélni. A forráselosztás egyik legfontosabb intézménye a fejlesztési régió. És ehhez kapcsolódik a regionális politika és a vidékfejlesztés erőteljesebb összehangolásának igénye. De ez már az év második felében megalakuló következő Európai Bizottság dolga lesz.

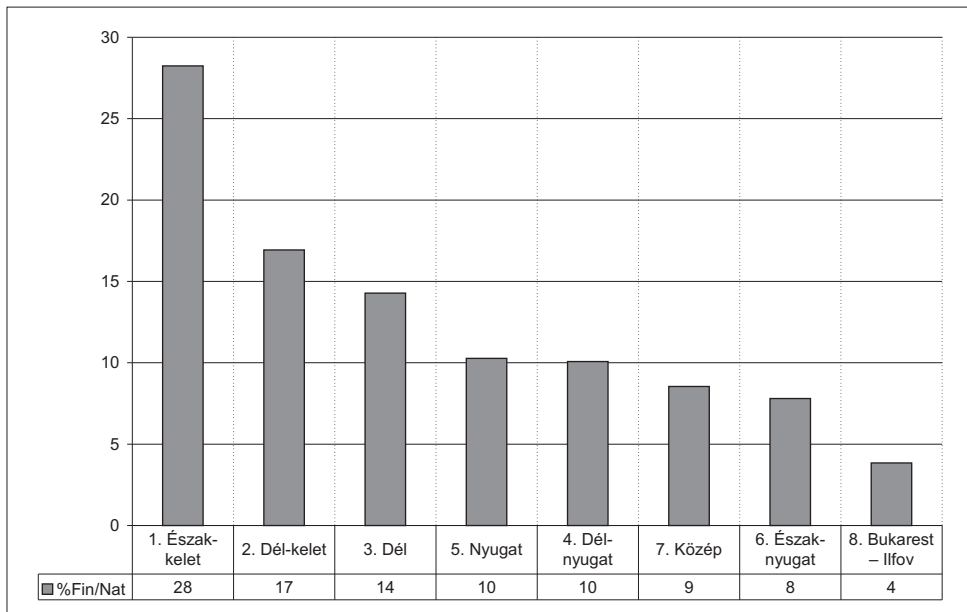
Hát valami ilyesmit is jelent a „globális” gondolkodásmód.

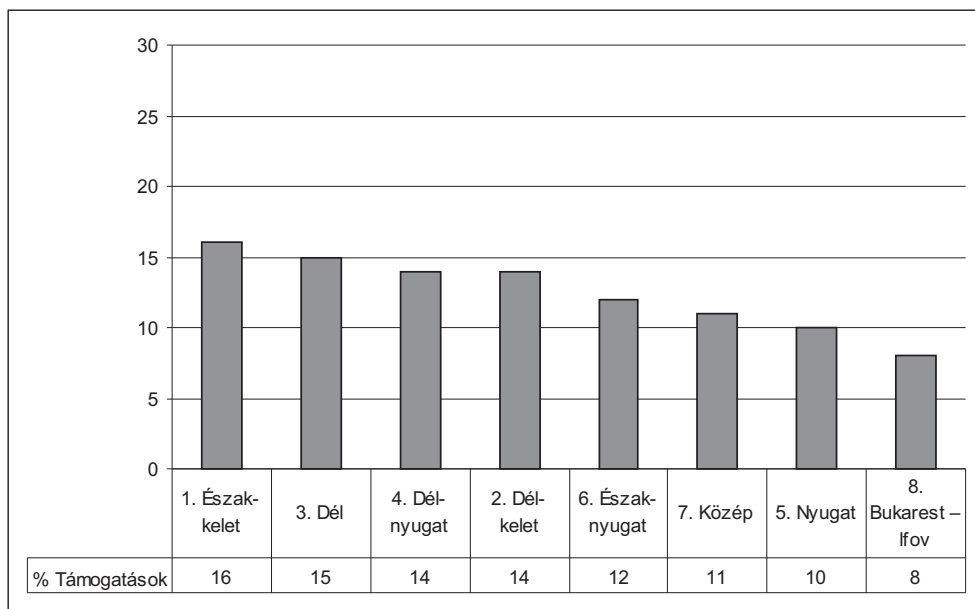
Kapcsolódó kitérő NUTS2-es régiók átalakításának feletébb szükséges voltáról

E folyóirat 2008. nyári számában is közölt (rövidített) tanulmány²⁵ alapján a Romániai Magyar Demokrata Szövetség 2008 őszén törvénytervezetet nyújtott be a román parlamentben.²⁶

A jelenlegi politikai helyzetben (az RMDSZ és a Nemzeti Liberális Párt összes ellenzéki súlya 26%, a többi a kormányoldalon van) nem számíthatunk a törvénytervezet sikerére. Ugyanakkor, ha egy pillantást vetünk az előcsatlakozási alapok és Regionális Operatív Program támogatásainak régiók szerinti eloszlására, érdekes jelenséget figyelhetünk meg:

1. ábra. Az előcsatlakozási alapok regionális megoszlása

2. ábra. Regionális Operatív Program támogatásainak tervezett eloszlása 2007–2013**3. ábra. Az előcsatlakozási alapok felhasználása és a Regionális Operatív Program forrásai közötti százalékos eltérés**

	Régió	Előcsatlakozási alapok %	Régió	Regionális Operatív Program forrásai %	Δ %
I.	1. Észak-kelet	28	1. Észak-kelet	16	-12
II.	2. Dél-kelet	17	3. Dél	15	-2
III.	3. Dél	14	4. Dél-nyugat	14	0
IV.	6. Észak-nyugat	10	2. Dél-kelet	14	+4
V.	7. Közép	10	6. Észak-nyugat	12	+2
VI.	5. Nyugat	9	7. Közép	11	+2
VII.	4. Dél-nyugat	8	5. Nyugat	10	+2
VIII.	8. Bukarest – Ilfov	4	8. Bukarest – Ilfov	8	+4

Bár a Székelyföldet is magába foglaló 7. Középrégió százalékos részesedése 2 ponttal növekedett, a sorrendben egy hellyel hátrább került, vagyis a Regionális Operatív Terv forráselosztásánál a csatlakozás előttinél hátrányosabb helyzetbe került. Ugyanez érvényes a 6. Észak-nyugat (Bihart, Szatmárt, Szilágyságot és nem utolsó sorban Kolozszt magába foglaló) régió esetében. A sorból a Bánságot magába fog-

laló 5. Nyugat régió sem lóg ki. Tehát a ROP esetében Erdély, a Bánság és Részek a csatlakozás előttinél rosszabb helyzetbe kerültek.

Mivel a forráselosztás szabályai hűségesen őrzik a csatlakozás előtti mintákat, különösebb szellemi erőfeszítés nélkül megjósolható, hogy a két székely megye (Hargita és Kovászna) saját régióján belül a lista aljára kerül. Hisz régiókon belül, „közmegegyezés” alapján, méretarányosan jutnak pénzhez a megyék. A „közmegegyezés” tiszteletben tartásáról a Regionális Fejlesztési Ügynökség gondoskodik. És ha az elbírálási folyamatba véletlen hiba csúszna, még mindig ott van a Regionális Fejlesztési Tanács, amely felülbíráhatja – és ezt gyakran meg is teszi – a bírálók pontszámai alapján létrejött sorrendet, vagyis azt, hogy melyik önkormányzat pályázata, mikor kap támogatást. Az idők végezetéig biztosítva van tehát a rendszer, melynek értelmében a kis, és értelemszerűen szegény, elmaradott megyék kapják a legkevesebb forrást a ROP-ból. Ilyen körülmények között nem áll fenn annak a veszélye/esélye (attól függően, hogy a barikád melyik oldaláról szemlélődünk), hogy az adott régiókon belül vagy esetleg azok között a magyarok által sűrűbben lakott térségek a nem egyszer tudatosan generált lemaradásukból le tudjanak faragni valamicskét.

Ez esetben nem kell megvárnunk 2013-at, hisz a ROP forráselosztása 2013-ig szól, már most tudjuk tehát, hogy a jelen régiós felosztás csak növelni fogja az amúgy 1920 óta a fejlesztési forrásoktól módszeresen elzárt Székelyföld lemaradását.

Ám az is világos, hogy az RMDSZ által hasznosnak tartott NUTS2-es újraosztásra ez alatt a hatalom alatt nincs esély.

Egy lehetséges óriási „kis lépés”

2004-ben az akkor RMDSZ-támogatással kormányzó szocdemek a Brassó, Szeben, Maros, Fehér, Hargita és Kovászna megyék alkotta régió Gyulafehérváron székelő²⁷ Regionális Fejlesztési Ügynökségének igazgatóját le akarták váltani. Ehhez szükségük lett volna Kovászna, Hargita és Maros megyék magyar elnökeinek szavazatára. A három magyar elnöknek struktúraváltást és RMDSZ-es aligazgatást ajánlottak cserébe. Az akkori megyei elnökök, ők tudják, milyen pragmatizmus jegyében, elutasították a javaslatot.

Most viszont más alternatíva nincs, mint az akkor hanyagul elpuskázott lehetőséget „újratölteni”, és Brassót is maguk mellé állítva, egyelőre a gyulafehérvári Regionális Fejlesztési Ügynökségen belül, a négy megye (Brassó, Kovászna, Hargita, Maros) számára területi hatáskörrel rendelkező aligazgatói státuszt és neki alárendelt apparátust létrehozni. Ez az elmaradott térségek számára további hátrányokat generáló, regionális fejlesztésre szánt források elosztási gyakorlatán egyelőre nem változtatna, de legalább rálátást biztosítana a regionális fejlesztés boszorkánykonyhájának egy részére.

S bár nem tűnik központi kérdésnek, mégis rögeszmém, hogy a romániai magyarság talpon maradásának, netán megerősödésének záloga az uniós forráselosztásban való részvétel és a kevésbé hátrányos regionális felosztás megvalósítása.

Merre tovább RMDSZ? A feltett kérdésre adandó válasz kérdésként talán átfogalmazható úgy is, hogy képes lesz-e a közeljövőben a romániai magyar elit és vele együtt az egész közösség tudatosan kissé eltérni a statisztikai átlag diktálta viselkedésmintáktól?

Mer-e tovább (lépni) az RMDSZ?

Jegyzetek

- ¹ Romániában 2008 őszén parlamenti választások voltak. A Demokrata-Liberális Párt (PD-L) 3 mandátummal többet kapott, mint a Szociáldemokrata Párt (PSD). Ez utóbbira viszont 90 ezerrel többen szavaztak, mint a PD-L-re. A két párt együtt mintegy 67%-os nagykoalíciót alkotva alakított kormányt. Mindkét párt az 1989 karácsonyán alakult Nemzeti Megmentési Frontjából „származik”. A PD-L elődje, a Demokrata Párt (PD) az 1990-es évek elején lépett ki a Front-utód Romániai Társadalmi Demokrácia Pártjából (PDSR). A PD (jelenleg PD-L) azt követően, hogy a PSD nyomására nem vették fel a Szocialista Internacionáléba, Románia EU-csatlakozása előtt irányt váltott és az Európai Néppártban kötött ki.
A román parlamentbe még bejutott a Nemzeti Liberális Párt (20%), a Romániai Magyar Demokrata Szövetség (6,6%) és alanyi jogon 18 kisebbségi (nem magyar) képviselő. A szélsőségesen nacionalista Nagy-Románia Párt nem érte el a parlamenti küszöböt. Szavazóin a két jelenlegi kormánypárt osztozott. Úgyszintén e két párt színeiben szereztek mandátumot a választások előtt a Nagy-Románia Pártot elhagyó szenátorok és képviselők.
- ² Az egyéni választókerzetes választási rendszer elfogadtatása az államfő első számú prioritása volt, egyáltalán nem titkolva azzal a politikai szándékkal, hogy így a PD-L oly mértékben nyerheti meg a választásokat, hogy egyedül is képes legyen kormányt alakítani.
- ³ A volt államfő, Adrian Năstase és Miron Mitrea volt szállításiügyi miniszter ellen az államelnök által befolyásolt korrupcióellenes ügyészség (DNA) évek óta eljárásokat folytat.
- ⁴ Konstanca, fekete-tengeri kikötőváros, harmadik mandátumát töltő, alvilági kapcsolatairól elhíresült polgármestere.
- ⁵ Bukarest V. kerületének, műveletlenségéről és helytelen román beszédéről elhíresült, szintén harmadik mandátumát töltő polgármestere.
- ⁶ Dan Voiculescu – Felix fedőnéven szekuritátés ügynök, Románia egyik leggazdagabb embere, az „Antena 1, Antena 2, Antena 3” televíziók, a „Jurnalul Național” nagypéldányszámú bukaresti napilap tulajdonosa. A 2004-es választások előtt, szekus múltját Traian Băsescu államelnök pártja, az akkor még „csak” Demokrata Párt keményen bírálta. A Voiculescu alapította „Humanista”, jelenleg „Konzervatív” Párt a 2004-es választásokon a PSD szövetségeseként, annak listáin került be a parlamentbe. Majd, Traian Băsescu államelnök közbenjárására, azonnal átállt a Demokrata Párt–Nemzeti Liberális Párt–RMDSZ koalíció oldalára, a kormány tagja lett. A kormány megalakulását követő első negyedév végén az államelnök az akkor még Humanista (jelenleg Konzervatív) Párt kormánykoalícióba történő bevonását „erkölcstelen megoldásnak nevezte”. Itt kell megjegyeznünk, hogy akkor még a Demokrata Párt alapszabályzata tiltotta a szocdemekkel való bármilyen együttműködést.
- ⁷ L. <<http://www.youtube.com/watch?v=zU1eNPEjL2w>> (2009. február 2.)

- 8 Ion Iliescu a Nemzeti Megmentési Front alapító elnöke, Románia volt államelnöke, a Szociáldemokrata Párt tiszteletbeli elnöke.
- 9 Mircea Geoană a Szociáldemokrata Párt elnöke. Az 1996-ban megalakult Demokratikus Konvenció kormánya washingtoni nagykövetnek nevezte ki a fiatal diplomatát, aki 2000-ben az újból hatalomra kerülő PSD külügyminisztereként tért vissza, majd a 2004-es választások után foglalta el a szocdem párt elnöki tisztségét, a korrupciós botrányok során elsüllyedt Adrian Năstase-t követve. Édesapját a „Nép Házának – Casa Poporului” biztonságát szavatoló szekus egységek tábornoki rangú parancsnoki tisztségében találta 1989 karácsonya.
- 10 A román média gúnyolja ezzel a jelzővel Emil Boc, volt kolozsvári polgármestert, PD-L elnököt és friss miniszterelnököt.
- 11 A Demokrata Párt azt követően változtatta nevét Demokrata-Liberálisra, hogy a Nemzeti Liberális Párt nem teljesítette az államelnök erős elnöki pártalakító óhaját, és nem olvadt be a Demokrata Pártba. Ennek következtében 2006 derekán, néhány vezető nemzeti liberális párti politikus áttért a Demokrata Pártba. Szabadelvű szavazókat megnyerendő a párt a Liberális toldalékkal látta el önmagát, majd sürgősen belépett az Európai Néppártba.
- 12 Demokrata-Liberális Párt (PD-L) és Szociáldemokrata Párt (PSD).
- 13 Az addig, az RMDSZ-szel az oldalán, kisebbségben kormányzó Nemzeti Liberális Párt (PNL).
- 14 Az RMDSZ-nek a parlamenti választásokon csak elenyésző román szavazat jut. Az RMDSZ szavazatairól, mivel azok gyakorlatilag a magyaroktól származnak, kissé később értekezünk, hisz a magyarokat nem a román nép akarata vitte a parlamentbe. Illetve ezzel kapcsolatban L. Kiss Tamás: Az RMDSZ és az erdélyi magyar választók. Szociológiai vázlat című tanulmányát a *Pro Minoritate* ezen számában.
- 15 Konstanca megye PSD-s tanácselnöke. Emlékezetesek maradnak a televíziós híradók által részletesen ismertetett pillanatok, amikor Konstancán, egy villanyrendőrnél, a zöld fényre várakozva alkoholos fáradtság miatt, négykerék meghajtású terepjárójában elszundított. A közlekedésrendészet természetesen nem talált okot az elnök úr megbüntetésére.
- 16 Vrancea megye alvilági kapcsolatoktól sem mentes PSD-s tanácselnöke, aki választások előtt kedvenc célpontja volt a demokrata-liberálisoknak.
- 17 Jelenlegi belügyminiszter (időközben a mostani kormány első áldozataként lemondott – szerk. megjegyzése), Teleorman megye harmadszorra megválasztott tanácselnöke. Demokrata párti kormány megbízottként kezdte, majd az akkori pártelnökkel, Traian Băsescu jelenlegi államelnökkel történt összetűzését követően áttért a PSD-hez. Phare-támogatások szabálytalan elköltése miatt ügyészségi vizsgálat folyik ellene.
- 18 A Nemzeti Liberális Párt színeiben volt mezőgazdasági miniszter. A madárinfluenza-hisztéria idején gyanús vállalkozásokat nagy állami megrendelésekhez juttatott. Utólag kiderült, hogy több ezer baromfit pusztítottak el indokolatlanul, miniszteri utasításra. A cégek sorra nyerték meg a kártérítéseket, amiket államkasszából ki is fizettek nekik. Utóbb a Liberális Pártból távozik egyik hangadójaként, a Demokrata-Liberális Párt alelnöke és Suceava megye tanácselnöke lett.
- 19 2009 januárjában, a Magyar Kultúra Napján, Kiss Sándor az RMDSZ Bihar megyei szervezetének elnöke – mivel érdekei Biharban kizárólag a Nemzeti Liberális Párthoz kötődnek – az RMDSZ szövetségi elnökét lemondásra szólította fel (l. <<http://www.erdon.ro/hirek/romania/cikk/marko-bela-elnok-mondjon-le/cn/news-20090122-09040240>>, 2009. január 30.). A felszólításban arra hivatkozott, hogy Markó (L. <<http://itthon.transindex.ro/?hir=20308>>, 2009. január 30.) – mivel nem kötötte az RMDSZ sorsát a Nemzeti Liberális Párthoz – eljátszotta az érdekképviselési Szövetség becsületét. Az elég jól palástolt botrány nyomán, szintén a bihari RMDSZ elnök által mozgató, az RMDSZ országos önkormányzati alelnöke lemondott tisztségéről. (L. <http://umsz.manna.ro/aktualis/lemondott_cseke_attila_2009_01_28.html>, 2009. január 30.)

- ²⁰ Szövetségi Képviselők Tanácsa – az RMDSZ miniparlamentje, legfőbb döntéshozó testülete.
- ²¹ A cikk megírásának idején – 2009. január vége – a megyei intézmények élén levő, vezető beosztású magyar tisztségviselőknek megüzenték már, hogy meneszteni fogják őket (l. <http://umsz.manna.ro/aktualis/erdelyi_magyar_omen_2009_01_28.html>, 2009. január 30.), és hossz- szű idő után megint viták vannak a magyar osztályok beiskolázási létszámai körül (l. <<http://www.figyelo.ro/panorama/folytatodik-a-tiltakozo-akcio-maros-megyeben.html>>, 2009. január 30.).
- ²² „Főnök! Szinte bolyhos.”
- ²³ Traian Băsescu hajóskapitány.
- ²⁴ RMDSZ-politikusokat hív egyénileg vezető beosztásokba – ez az egyik legújabb próbálkozása.
- ²⁵ Csutak István: Javaslat a romániai fejlesztési régiók új lehatárolására, *Pro Minoritate*, 2008. Nyár, 65. p.
- ²⁶ L. <<http://www.hhrf.org/nepujtag/08okt/8nu1016t.htm>>, 2009. január 30.
- ²⁷ Gyulafehérvár az egyik hagyományosan legvadabbul magyarellenes erdélyi térség központja. Mind a mai napig nem lehetett tisztázni, hogyan is sikerült annak idején a régió központját nem Brassóba, hanem Gyulafehérvárra helyezni. A főszereplők egymásnak ellentmondó változatokkal traktálnak. Nemrég rábukkantam arra a szereplőre, aki, saját bevallása szerint, a kérdéses ülés jegyzőkönyvét vezette – mert a döntés Csíkszeredában, az „új” Hargita szállóban (később Sapienia – Erdélyi Magyar Tudományegyetem csíkszeredai székhelye) esett meg. E szerint a változat szerint a magyar szavazatok + Brassó többséget jelenthettek volna a hagyományosan magyargyűlölő Gyulafehérvár + Nagyszében ellenében, és úgy tűnt, a központ Brassóban lesz. Ennek ellenére egy szavazaton múltott, hogy a „megfelelő” helyre, Gyulafehérvárra került a régió központja. Vagy egy brassói vagy egy magyar szavazott át – ma már nem lehet kideríteni.